Nyheter från projektet
Levande vikar

december 2022

Årets säsong med fältarbete och provtagningar i åtgärdsvikarna och inom fallstudierna har nått sitt slut. Nu börjar arbetet med att analysera de prover och data som samlats in under året. Baserat på resultaten från analyserna ska forskarna ta fram en åtgärdsplan för varje åtgärdsvik - och nästa år påbörjas åtgärdsarbetet!

Provtagningar och undersökningar i projektvikarna

Det har pågått ett intensivt fältarbete under våren och sommaren i de fyra åtgärdsvikarna: Högklykeviken (eller Östanfjärden som den också kallas) i Östhammar kommun, Sandviken i Norrtälje kommun, Långbroviken i Värmdö kommun och Toren i Haninge kommun. Provtagning och datainsamling har framför allt fokuserat på att få ett bra underlag för att kunna identifiera lämpliga åtgärder för att förbättra miljösituationen i respektive vik, och att kunna följa vikarnas utveckling, både före och efter att åtgärder satts in. Dessutom har det varit viktigt att prata med folk, för att få en lokal förankring och stöd i det kommande åtgärdsarbetet.

Joakim Hansen, miljöanalytiker, tar vattenprover vid loggern i Sandviken.
Foto: Linda Kumblad, SU/ BalticWaters2030

En boj med instrument som mäter ljus, temperatur, salthalt och grumlighet i Högklykeviken.
Foto: Joakim Hansen, SU

Linda Kumblad, systemekolog, sätter ut en grumlighetsmätare i Långbroviken.
Foto: Frida Tornberg, BalticWaters2030

Baltic Waters 2030

Stockholms universitet

Fallstudier – möjliga åtgärder undersöks en i taget

Under våren och sommaren har det varit fokus på tre olika fallstudier. Resultaten är viktiga kunskapsunderlag för åtgärder och allmänna rekommendationer för att förbättra miljön i vikarna.

Småbåtars påverkan på grunda havsvikar

Hur grumligt blir vattnet efter att en båt kört förbi? Och hur skiljer det sig på olika djup och olika typer av bottnar, med olika båtar och körbeteende? Det har projektets forskare, tillsammans med de tre studenterna Jonna Källås, India Findji och Isabella Andersson, undersökt i år. Inom fallstudien har de tre studenterna även gjort sina mastersarbeten. Preliminära resultat visar att det går att minska uppgrumlingen från båtar genom att köra skonsamt i grunda områden. Att accelerera och bromsa försiktigt, hissa upp motorn och köra mjukt och långsamt minskar inte bara grumling av vattnet - men även bränsleförbrukningen. Läs mer om fallstudien i artikeln ”Hur påverkar motorbåtar Östersjöns grunda vikar?” och i ett reportage i Dagens Nyheter.

Effekten av vassklippning

Vad händer med ekosystemet när vassen klipps bort? Det har Levande vikars post-doc Åsa Nilsson Austin, tillsammans med bland annat praktikanten Remko Pape, undersökt med omfattande provtagningar under säsongen. I artikeln ”Den komplexa vassen” berättar Åsa mer om kustens kompost - vassen - och sin forskning.

Ökad fosforbindning i sediment

I två av vikarna, Högklykeviken och Långbroviken, sattes det i slutet av juni upp pilottester för att undersöka om fosfor kan bindas till sedimenten i grunda vikar. Pilottesterna ska utvärderas under 2023 och baserat på resultatet kan forskarna inom projektet komma att överväga metoden som en åtgärd mot internbelastningen i vikarna.

Hur har bottenvegetationen förändrats?

Sommaren 2021 gav sig forskare inom projektet Levande vikar ut på en av flera expeditioner för att kartlägga bottenvegetationen i grunda vikar i Östhammars skärgård - en historisk uppföljning av Mats Wærns arbete som påbörjades på 1960-talet. Kartläggning är viktigt för att få en bild av vikarnas miljö och en bättre förståelse för hur växtligheten förändrats och varför. Den bidrar också med kunskap om vilka åtgärder som kan behövas för att återställa bottenvegetationen och återfå en bättre miljö i vikarna. I senaste numret av Havsutsikt kan du läsa mer om fallstudien och vad som händer härnärst.

Sist men inte minst!

I Toren har en båtled lagts ut för att undersöka om båtanvändarnas behov av god framkomlighet går att uppnå utan att förlora bottenvegetationens viktiga ekologiska funktioner. I båtleden ska bottenvegetationen klippas varsamt när det behövs. På så sätt blir det enklare för båtarna att ta sig fram, samtidigt som de inte stör naturen utanför leden.

Baltic Waters 2030

Stockholms universitet

Undersökning om hur grunda havsvikar upplevs och nytjas

Utöver projektets naturvetenskapliga undersökningar har de boende kring åtgärdsvikarna fått svara på en enkät som handlar om hur de upplever och använder sin havsvik. Upplevda förändringar i miljön, relation till viken och motiv och engagemang för att bidra till förändring är värdefull information i åtgärdsprojektet.

Preliminära resultat visar att mer än hälften upplever miljö som mindre bra och 35 procent som dålig. De har bland annat noterat ökad utbredning av vass och illaluktande botten jämfört med 10 år tillbaka, och att vattnet blivit mer grumligt. Under vårvintern fortsätter undersökningen med intervjuer av ett urval av boende för att få fördjupande kunskaper om deras relationer till viken.

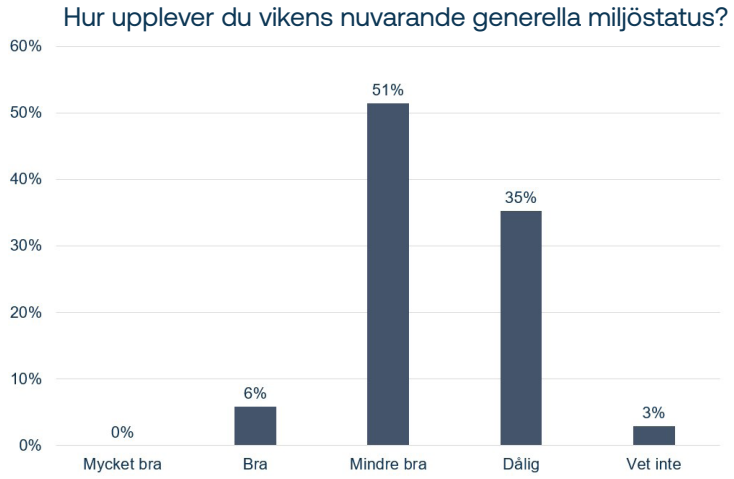

Figur 1: Grafen visar vad de boende kring 3 av 4 åtgärdsvikar har svarat på frågan om deras upplevelse av vikens generella miljösituation idag.

Foto: Linda Kublmad, SU/BalticWaters2030

Uppmärksammat i media

Under hösten har Levande vikar fått uppmärksamhet av flera medier. Missade något av inslagen? Ingen fara, vi har samlat dem här:

- Så påverkar småbåtar miljön i grunda havsvikar, i Dagens Nyheter.
- Vargdetektiver och hopp om Levande vikar, i Naturmorgon.
- Jobbig vass kan vara viktig att ha kvar, i Vetenskapsradion.
- Hetsig båtkörning kan leda till grumligt vatten: ”Sämre för miljön”, i TV4 Nyheter.
- Receptet för att få miljöskadade havsvikar att må bra igen, i Vetenskapsradion på djupet.

Arbetet framåt

Åtgärdsplaner, som baseras på analyser av prover och data som redan samlats in, ska tas fram under vintern. Varje åtgärdsvik får en egen åtgärdsplan och under 2023 inleds åtgärdsarbetet. Fallstudierna fortsätter också under nästa år och kommer bidra med värdefull information till åtgärdsarbetet.

God jul och gott nytt år!
Vi ses vid vikarna i vår

Om Levande vikar

Projektet syftar till att restaurera ett antal kraftigt påverkade grunda havsvikar i Östersjön och samtidigt ta fram och sprida användbar kunskap om lämpliga metoder för hur det kan göras, och vad det kostar. Projektet genomförs av och finansieras av BalticWaters2030 i nära samarbete, och med finansiellt stöd från, Stockholms universitet och länsstyrelsen i Stockholm. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har tillskjutit medel till Stockholms universitet för genomförandet av provtagning och uppföljning i projektvikarna. Läs mer om projektet här.